

6

Omvendt bevisbyrde

Håb for afviste PTSD-sager

14

Kulturchok

Her er det okay at lave fejl

26

Under radaren

Dronerne flytter ind i hele Hæren

fagligt forsvar

Sådan er hverdagen på Interflex

Dansk instruktør kalder opgaven for den mest relevante, og den sætter sine spor

16

I Indhold

4 Siden sidst

8 Når hverdagen bliver for meget

Veteran med 12 udsendelser fik afvist sin PTSD-sag – men næste år kan sagen genoptages

14 Her står 12-talskulturen i vejen

Tillidsrepræsentant har fundet nøglen til at støtte unge kvinder på HRU

16 I mødet med ukrainske soldater

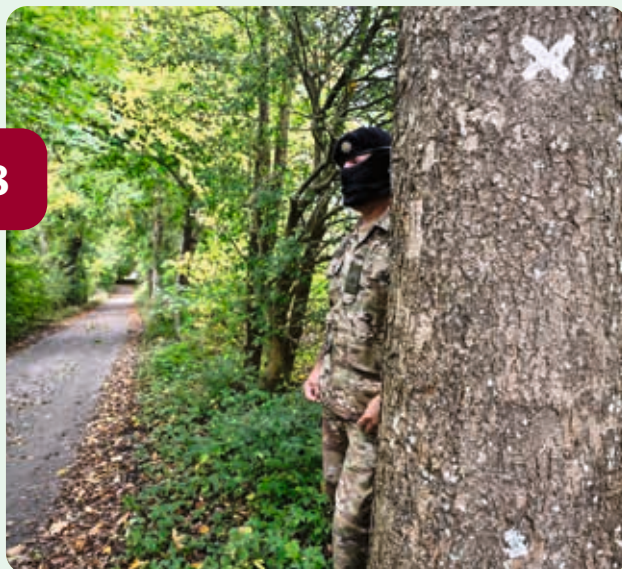
Dansk konstabel fortæller om Interflex – og hvorfor han vil afsted igen

26 Dronerne kommer

Droner på vej ind i hverdagen – nyt værktøj for soldaterne

14

8

26

28 Bliv lærling

Tag springet – bliv lærling og byg din karriere i Forsvaret

30 Q&A: Tjenesterejser

Dine rettigheder, regler og faldgruber, når du rejser i tjenesten

31 Det faglige hjørne

Derfor skal værnepligtige have adgang til dagpengesystemet

32 Slagmarken

28

fagligt forsvar

Udgiver: Hærens Konstabel- og Korporalforening

Forbundet: 33 93 65 22

A-kasse og bogholderi: 86 82 61 88

Ansvarshavende redaktør: Tom Block, forbundsformand

Journalistisk redaktør: Anders Stoffer

Forsidefoto: HKKF

Design og produktion: Stibo Complete

Redaktionen er afsluttet: 31. juli 2025

Næste nummer: 16. december 2025

Kontakt redaktionen: as@hkkf.dk

Meld flytning: HKKF, Borgergade 101A, 8600 Silkeborg, tlf. 86 82 61 88

Bortset fra lederen og evt. faglige sider er de enkelte artikler og kommentarer i bladet ikke nødvendigvis udtryk for HKKF's officielle holdninger.

HKKF smøger ærmerne op: Løn, fleksibilitet og pension

Hybridkrig, droner over Danmark og massive sikkerhedsopgaver under EU-topmødet.

Det er nogle af overskrifterne de seneste par måneder. Dem er der meget at sige om, men jeg vil hellere sige noget om dét, der er vigtigst lige nu: Jeres rettigheder.

Dem skal vi snart forhandle i OK26. Overenskomsten er nu, i en mere usikker tid, blevet endnu vigtigere: Forsvaret har brug for soldater – og soldater har brug for ordentlige vilkår.

Derfor har vi tre emner, vi vil arbejde hårdt for, når vi nu snart går ind i overenskomstforhandlingerne med PKOM efter nytår. De emner, er dét, som også er vigtigst for jer: Løn, fleksibilitet og pension.

Vi går til forhandlingsbordet med krav om at sikre reallønnen og et løft af grundlønnen. For soldater skal ikke stå med regninger, de ikke kan betale, mens de står vagt for Danmark. Det er ikke urimeligt – det er nødvendigt, for lønnen bør afspejle det ansvar, du bærer. Du skal have råd til din hverdag.

HKKF vil også arbejde for, at du kan få en mere fleksibel hverdag. Selvom vi alle er soldater i Hæren – konstabler eller korporaler – er der stor forskel på, hvor vi er i livet. Derfor skal hverdagen være fleksibel,

så både unge og erfarne kan forme hverdagen efter dét, der giver mest mening for dem. Nogle vil spare op til pension, andre vil have mere tid med familien. Det er din hverdag – der skal være plads til dine prioriteter.

Endelig vil vi også kæmpe for en retfærdig pension. For det er ikke nok, at man kan leve af sin løn, mens man tjener. Man skal også kunne leve et værdigt liv, når tjenesten er slut. For selvom man hænger uniformen i skabet, og tjenesten er endt, er livet det ikke. Derfor vil vi kæmpe for en bedre pension – for du bør have råd til din hverdag også efter endt tjeneste.

Overenskomsten er ikke en ønskebrønd, hvor alle krav kan blive opfyldt. Overenskomsten er en forhandling, og vi ved, at den bliver udfordrende. Men vi er trukket i arbejdstøjet, vi har smøget ærmerne op, og vi kommer til at gøre alt, hvad vi kan for at sikre din løn, fleksibilitet og pension – for du skal have råd til en hverdag der passer dig – også efter endt tjeneste.

*Tom Block
Forbundsformand*

hkkf

Flere stillinger aflønnes som faglærte

Fra 1. oktober 2025 bliver en række kompagnihjælpere, batteri- og eskadronhjælpere overført fra ufaglært til faglært aflønning. Det sker som en direkte udløber af OK24-aftalen, hvor HKKF sikrede, at forsyningshjælperne fik anerkendt deres faglige baggrund. Nu kommer turen til de kontoruddannede hjælpere i kompagnier, batterier og eskadroner.

Det drejer sig om stillinger, hvor det er et krav, at man har en kontoruddannelse eller en anden faglært uddannelse på niveau 4 eller 5 i kvalifikationsrammen. Medarbejderne løser centrale administrative opgaver i kompagnier, batterier og eskadroner, hvor det er afgørende, at der sidder folk med en faglig baggrund og forstår det arbejde, de skal udføre.

For den enkelte betyder ændringen, at man fremover får cirka 2.500 kroner mere om måneden plus pension. For de lokale chefer er det en stor gevinst, at stillingerne nu anerkendes som faglærte, fordi det styrker kvaliteten af de administrative fællesskaber.

Ændringen er dermed endnu et resultat af OK24, hvor HKKF i årevis har presset på for, at kompagnihjælpere samt batteri- og eskadronhjælpere skulle omfattes. Nu er det lykkedes.

Ifølge HKKF's oplysninger er der omkring 80 stillinger, som nu bliver omkvalificeret til faglærte.

“Det her er en vigtig sejr for vores medlemmer, som i årevis har kæmpet for at få anerkendt deres faglige kompetencer,” fortæller Tom Block, forbundsformand i HKKF. “Med OK24 fik vi taget det første store skridt med forsyningshjælperne, og nu ser vi resultaterne brede sig til endnu flere grupper. Det viser, at det kan betale sig at stå fast og presse på. Samtidig er det her kun et skridt på vejen – med den erhvervsrettede konstabeluddannelse bliver alle vores medlemmer faglærte – derfor er det kun logisk at de også skal have faglært løn.”

Hvis du som medlem mener, at din stilling er omfattet af ændringen, men ikke er blevet placeret på faglært løn, skal du tage fat i din tillidsrepræsentant. TR'en kan derefter gå til chefen med henvisning til implementeringsskrivelsen og få vurderet, om stillingen skal omkvalificeres.

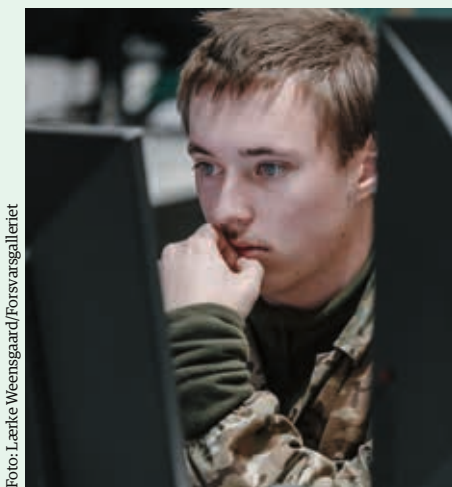

Foto: Lærke Weensgaard/Forsvarsgalleriet

Ny psykologordning for alle ansatte i Forsvaret

Fremover kan alle ansatte i Forsvaret få adgang til psykologhjælp ved stress, konflikter eller mistrivsel på arbejdspladsen.

Ordningen omfatter både fastansatte, værnepligtige, elever, lærlinge, reservister og frivillige og giver mulighed for et samtaleforløb hos en autoriseret psykolog med speciale i arbejds- og organisationspsykologi.

Tidligere var Forsvarets psykologordninger forbeholdt veteraner, men den nye ordning dækker nu alle på Forsvarsministeriets område. Det imødekommer et stort ønske fra HKKF og mange ansatte, som længe har efterspurgt bedre adgang til hjælp mod arbejdsrelateret stress.

Målet er at styrke trivslen og forebygge sygefravær gennem tidlig og professionel indsats.

Din lokale OPRK-rådgiver (Organisationen for Personlig Rådgivning og Kollegastøtte) kan vejlede i, hvordan ordningen kan benyttes.

Læs mere

FMU sætter spot på arbejdsmiljøet

Eksempler på fysiske og psykiske arbejdsmiljøudfordringer fra tjenestestederne er endnu engang havnet i HKKF's rygsæk, efter forbundet afholdt forbundets miljøudvalgsmøde (FMU) på Oksbøl Kaserne i starten af oktober. Nu er forbundet i gang med at kigge udfordringerne igennem og gennemgå, hvordan der bør handles. For Kurt Brantner, forbundsnæstformand, er en fyldt rygsæk med eksempler på arbejdsmiljøudfordringer hele formålet med udvalget:

”Arbejdsmiljørepræsentanterne og medlemmerne støder på udfordringer, som vi ikke opdager – deres beretninger er grundstenen for at skabe et sikrere og sundere arbejdsmiljø. Den viden, vi får gennem FMU, er uundværlig.”

Et sikkert og sundt arbejdsmiljø er netop formålet med udvalget, som består af arbejdsmiljørepræsentanter fra tjenestestederne samt arbejdsmiljøkonsulent, Kim Larsen, og forbundsnæstformand, Kurt Brantner, der mødes to-tre gange om året.

Arbejdsskader i udlandet i fokus

Et centralt punkt på mødet var arbejdsskader, der opstår i udlandet. PKOM (Personelkommandoen) og FAEK (Forsvarets Arbejdsskade- og

Erstatningskontor) holdt oplæg om registrering og behandling af skader i udlandet. Her blev det tydeligt, at proceduren er kompleks og involverer flere myndigheder – hvilket øger risikoen for fejl. Både HKKF og PKOM ønsker at forbedre processen, og PKOM har allerede igangsat flere initiativer, der skal mindske risikoen for fejl – HKKF vil dog fortsat være opmærksom på udviklingen.

FMU har skabt reelle forbedringer

Udvalget har tidligere løftet vigtige sager – fx Skyper-aftalen, der sikrer, at arbejdsmiljøloven gælder under skydelejre. Et andet eksempel er ændringen af reglerne for kørsel med udrustning og sikkerhedssele, som nu kræver risikovurdering, da konsekvensen af at køre med fuld udrustning med sikkerhedssele kan være meget alvorlig.

Har du udfordringer med dit arbejdsmiljø?

HKKF tilbyder at skrive notat om arbejdsmiljøudfordringerne på dit tjenestested – notatet vil efterfølgende bruges til, hvad I finder nødvendigt. Kontakt Kim Larsen, arbejdsmiljøkonsulent, på kl@hkkf.dk, hvis du ønsker, at arbejdsmiljøet sættes under lup på din kaserne.

Foto: Foto: HKKF

Sidste lønstigning fra OK24

Ved OK24 blev det i CFU-forliget aftalt at genoptage forhandlinger med henblik på ekstraordinært at håndtere en eventuel ubalance mellem den statslige og private lønudvikling i overenskomstperioden – den såkaldte ultimoforhandling.

Som led i OK24 er det desuden aftalt, at udmøntningen fra ultimoforhandlingen indgår i en eventuel reguleringsordning ved OK26.

Udmøntningen fra ultimoforhandlingen er nu kendt.

Lønregulering pr. 1. november 2025:

- I CFU-forliget ved OK24 er der aftalt en lønstigning på 0,20 procent.
- Derudover udmøntes en positiv lønstigning på 1,11 procent fra ultimoforhandlingen.

Samlet betyder det, at din løn og dine tillæg stiger med **1,31 procent pr. 1. november 2025**.

Hvis du er forudlønnet, får du lønstigningen med i den løn, du får senest fredag den 31. oktober. Er du bagudlønnet, får du lønstigningen med i den løn, du får senest fredag den 28. november.

Se gældende procentreguleringer på HKKF's hjemmeside.

Velkommen til HKKF

Trine er nyansat i HKKF til at støtte arbejdsskadeteamet med sagsbehandling og vil også tage telefonen, hvis du ringer ind med spørgsmål og bekymringer til din arbejdsskadesag.

Trine er kontoruddannet og har en solid baggrund fra Arbejdsskadestyrelsen, hvor hun arbejdede i hele 31 år. Siden da har hun prøvet kræfter med forskellige fagområder, men hun fortæller, at det føles som at komme hjem igen, nu hvor hun er tilbage på arbejdsskadeområdet.

Da Trine startede i teamet og skulle lære mere om soldaterhåndværket og HKKF, blev hun hurtigt bekendt med de udfordringer, der er forbundet med arbejdsmiljøet:

"Jeg er helt forarget over, at man tilbyder soldater så dårligt et arbejdsmiljø."

U&I-møder skal sikre HKKF's relevans

To gange om året mødes HKKF og repræsentanter fra alle klubber til U&I-møder (uddannelses- og informationsmøder), hvor forbundet og klubberne udveksler information, hører relevante oplæg, og klubberne får mulighed for at dele erfaringer med hinanden. I oktober blev der afholdt U&I-møde på Oksbøl Kaserne.

Styker forbundets arbejde

Forbundsformand, Tom Block, fortæller om mødet:

"HKKF skal kæmpe for medlemmernes vilkår," fortæller han, "U&I-møderne er en god måde at sikre, vi fortsat har en finger i jorden som forbund og ved, hvad der foregår på tjenestestederne. Vi får altid meget ud af møderne, og vi får også muligheden for at fortælle mere om vores politiske arbejde, som kan være sværere at se ude på tjenestestederne."

Status og gennemsigthed

Under mødet gav hver klub en status fra deres klub. Her blev der sat ord på

både problemer og forbedringer – fra stigende arbejdspress og travlhed til løn og honorering under Interflex. HKKF lyttede til alle beretninger og tager medlemmernes input med videre.

Forbundsformand, Tom Block, gav også en status på HKKF's politiske arbejde siden sidste U&I-møde. Klubberne blev blandet andet opdateret på den kommende 11-måneders værnepligt, konstabeluddannelsen, arbejdet med omvendt bevisbyrde og veteranindsatsen. Beretningen skal give et tydeligere billede af, hvordan HKKF arbejder – også med de opgaver, der ikke altid er synlige i hverdagen.

Fælles retning fremad

U&I-møderne er med til at sikre, at HKKF er tæt på jeres virkelighed og handler på de sager, der betyder mest. Efter flere dage i selskab med klubberne er HKKF nu klædt godt på til at fortsætte det videre arbejde med at skabe bedre vilkår.

Bedst i test på forsikringspakken
- for **3. gang i træk**

Forsikring

Bilforsikring

Husforsikring

Ulykkesforsikring

Indboforsikring

“Jeg ved ikke, om jeg orker igen”

Trods to afslag kan “Prebens” PTSD-sag tages op igen, når loven om omvendt bevisbyrde træder i kraft i 2026. Men sygdommen fylder så meget, at han ikke ved, om han kan klare processen endnu en gang

Af Anders Stoffer. Foto: Ernst van Norde

“Preben” er et opdigtet navn. Han vil ikke have sit rigtige navn frem. Det er også derfor, han dækker sit ansigt på billederne.

Første gang Preben for alvor mærkede magtesløsheden, stod han i en lejr på Balkan midt under krigen. I 1995 var han udsendt med FN og stod vagt, da kvinder og børn forsøgte at komme ind i lejren.

“Det var barskt. Vi vidste godt, hvad der ventede dem,” siger han. “Men reglerne sagde, at vi ikke måtte lukke dem ind. Hvis vi gjorde det, var de under FN-beskyttelse, og så skulle de evakueres ud af landet.”

Han talte aldrig med nogen om det, og senere kan psykologer spore PTSD’ens oprindelse hertil. Siden blev det til elleve udsendelser mere – Irak, Afghanistan, Grækenland. Hver gang sagde han ja.

Missionerne gav ham noget, som livet hjemme ikke kunne: Struktur, kammeratskab og mening. “Jeg havde det bedst, når jeg var af sted,” fortæller han. “Herhjemme bliver alt bare uroligt.”

I dag bor Preben alene i sit hus i Jylland. Han har været udsendt 12 gange og fået afslag to gange på at få sin PTSD anerkendt som en arbejdsskade. *Fagligt Forsvar* har besøgt ham, fordi han er en af de mange medlemmer af HKKF, der næste år kan få sin

arbejdsskadesag genoptaget, når loven om omvendt bevisbyrde træder i kraft – en ændring, som HKKF længe har kæmpet for.

Preben er stadig ansat som tjenestemand i Forsvaret, men har været sygemeldt i to år og venter på at blive afskediget på grund af sygdom. Hver dag går han lange ture for at holde sig i gang. Han savner kollegerne og livet i uniform, men frygter også, at det hele en dag slår klik igen.

Livet i uniform

Prebens mange udseendelser har betydet, at han ofte kun var hjemme i få uger, før telefonen ringede igen. “Jeg nåede lige at pakke ud, så skulle jeg af sted igen,” siger han. Hver gang sagde han ja, og hver gang fandt han roen i arbejdet. For Preben har Forsvaret altid været mere end et arbejde – det har været hele hans liv, dét han kan, og det han kender.

Preben havde en funktion, som der altid var brug for. Hans opgaver førte ham ofte helt frem i frontlinjen, hvor presset var størst, og hvor det krævede ro og overblik at få tingene til at fungere. “Der var styr

på tingene derude,” siger han. “Man vidste, hvad man skulle.”

Efter hver mission blev han sendt forbi en psykolog, sådan som proceduren er. Men det var mest formelt. “Der er ikke nogen, der kommer hjem og siger, at de har det dårligt,” siger han. “Man siger bare, at man har det fint. Vi har alle sammen et arbejde, der skal passes.”

Da det sagde klik

Det var under en INTOPS-mission i Nordatlanten, at det pludselig brast. Han havde søgt over i Søværnet efter mange år i Hæren. Preben havde været udsendt mange gange før, men på den 12. udsendelse kunne han ikke finde roen. På et skib er man tæt på hinanden og kan ikke trække sig tilbage. Han sov dårligt, kunne ikke koncentrere sig og begyndte at føle sig fanget.

De lange gåture giver ro i hovedet, når tankerne bliver for mange.

“Jeg var lige ved at hoppe i havet og begynde at svømme tilbage,” siger han stille. “Jeg skulle bare hjem.”

Hjemme forsøgte han at fortsætte i en ny stilling. Men han kunne ikke mere. “Jeg troede, jeg kunne. Men pludselig begyndte jeg at græde på vej til arbejde. Det kom bare – uden jeg forstod hvorfor,” fortæller han.

Til sidst meldte han sig syg. Psykologen fortalte ham senere, at sammenbruddet ikke kom ud af det blå. Den nu konstaterede PTSD var kulminationen på mange års oplevelser, der havde sat sig – lag på lag. For første gang kunne han ikke længere finde den ro, der før havde holdt ham oppe.

Han håbede længe, at det bare var en pause. At han ville få det bedre og kunne vende tilbage. Men efterhånden gik det op for ham, at han ikke kom tilbage i uniform. Det var svært at acceptere. “Det har jo været

Så skal du lige have en lægeerklæring, og så skal du lige bruge det, og så skal vi lige have en eller anden psykolog, speciallægeerklæringer – og mit hoved kan virkelig ikke rumme det.

"PREBEN"

Medaljerne og emblemerne er et vidnesbyrde om et langt liv i tjeneste.

mit liv,” siger han. “Jeg ved ikke, hvad jeg ellers skal være.”

Hukommelsen og systemet

Preben vil vise listen over sine udsendelser på computeren, da Fagligt Forsvar besøger ham. Han sætter sig ved spisebordet, taster koden og venter. Intet sker. Han prøver igen, men profilen logger ud. “Jeg bruger den hver dag,” siger han stille. “Jeg kan ikke engang huske koden længere.”

På computeren ligger ikke bare listen over missioner, men også brevet fra Forsvaret, hvor de bekræfter, at han har været udsendt flere gange – og at det er sandsynligt, at oplevelserne under missionerne har påvirket ham. I brevet står også, at flere danske soldater er blevet dræbt under de missioner, han har deltaget i. “Vi mistede også en soldat, én som jeg kendte rigtig godt... og også en tolk. Det var barskt. Men efter det, så fortsætter dagene normalt. Man sender ham hjem i kisten, og så fortsætter man bare.”

Uoverskuelige konsekvenser

Når samtalen falder på muligheden for at få arbejdsskadesagen genoptaget, bliver han træt.

“Der er mange ting, nogle gange bare et eller andet,” siger han.

“Jamen så skal du lige have en lægeerklæring, og så skal du lige bruge det, og så skal vi lige have en eller anden psykolog, speciallægeerklæringer – og mit hoved kan virkelig ikke rumme det.”

Det seneste var Forsvaret og Helbredsnet, der skulle bruge erklæringer og hele journalen fra hans læge. “Og så skulle jeg måske igennem en

speciallægeerklæring igen. Det er to år siden. Mit hoved kan ikke rumme mere,” siger han. “Nogle gange, når man snakker om det, er det ligesom, der er lagt et låg på, og så skal man åbne det låg igen og starte helt forfra med alt det, man har været igennem.”

Hukommelsen driller også. Det er bivirkninger. “Nogle gange, hvis jeg sidder på sofaen, og jeg skal op og hente et eller andet, så går jeg i køkkenet – og hvad er det, jeg skulle hente? Så går jeg tilbage igen. Jeg glemmer det. Der er et eller andet, der forsvinder med det samme,” siger han.

Om aftenen tager Preben medicin og sovepiller. “Jeg skal have sovepiller, ellers kan jeg ikke sove. Det har jeg taget de sidste to år. Hvis jeg stopper, så kan jeg godt mærke det,” siger han. En nat glemte han at tage dem og mærkede straks forskellen – kroppen vænnede sig hurtigt til dem.

Trætheden over systemet er tydelig. Økonomisk har han, hvad han skal bruge, og derfor er han i tvivl om, hvorvidt han vil have sin sag genbehandlet. Det, han mangler, er ro. “Som jeg har det lige nu, så gider jeg ikke prøve mere,” siger han stille. “Jeg vil bare gerne videre med mit liv. Jeg har svært nok ved bare at få dagene til at hænge sammen.”

Hverdagen og håbet

Hverdagen følger et stille mønster. Han står op, går sine lange ture og forsøger at holde fast i rutinerne, for det giver ham ro. Det hjælper at komme ud og bevæge sig, væk fra tankerne og væk fra alt det, der minder ham om, hvad han ikke længere kan. “Jeg går omkring ti kilometer om dagen,” fortæller han. “Så får jeg lidt ro i hovedet.”

Han stod altid forrest, når der skulle handles. I dag ønsker han blot at være anonym.

Når han kommer hjem, er huset stille. Ensomheden fylder. Han var en, alle kendte. En af dem, der stod forrest, når det gjaldt. "Jeg var altid med forrest," fortæller han. "Hver gang der var en ny mission, ringede de til mig."

Han hedder ikke Preben og vil ikke have sin identitet frem.

"Jeg kender mange i Forsvaret," siger han. "Jeg føler mig flov. Jeg vil ikke have, at folk ser mig sådan."

Forsvaret var hans liv.

"Jeg savner det. Jeg savner at komme på arbejde igen."

Preben har altid været loyal over for Forsvaret og de beslutninger, der er blevet truffet. Han har gjort sin pligt og passet sit arbejde – også når det har haft en pris. Men da han havde brug for hjælp, svigtede systemet. Preben er blevet syg af at passe sit arbejde, men han fik ikke sin PTSD anerkendt som arbejdsskade. Nu kan det blive rettet. Der er håb. Han har talt med sin sagsbehandler i HKKF. Nu er de nye regler på vej. "Det kan vi jo se til næste år, hvordan det bliver," siger han.

Nye regler giver håb til veteraner

Den kommende lov om omvendt bevisbyrde er resultatet af flere års pres fra HKKF og veteranorganisationer, der har kæmpet for anerkendelse af PTSD-skader efter udsendelse.

Hvis en speciallæge har stillet diagnosen PTSD, og soldaten har været udsendt, skal sagen som udgangspunkt anerkendes. Det er kernen i den nye lov, som HKKF's arbejdsskadekonsulent, Vibeke Greve Kristensen, forventer vil få stor betydning.

Loven gælder fremtidige sager såvel som tidligere sager – det vil sige at veteraner, der tidligere har fået afvist deres arbejdsskadesag, vil kunne få den genoptaget.

"Det bliver hovedreglen, og det vil ændre rigtig meget for de veteraner med PTSD, der tidligere har fået afslag," siger hun. "Der ligger omkring 600 afviste sager, så det handler om mange mennesker, der har tjent landet."

Ifølge Forsvarsministeriet forventes lovforslaget at blive fremsat og vedtaget i første kvartal 2026. Det er dog endnu uvist, om sagerne også bliver genoptaget allerede derefter – og hvem der tager initiativet til processen enten veteranerne selv eller Forsvarsministeriet.

"Men myndighederne er klar over, at det skal gøres så skånsomt som muligt," siger hun. "Tanken er, at man som udgangspunkt kan bruge de papirer, der allerede ligger i sagen – myndighederne forventes selv at hente de dokumenter, de skal bruge."

Hun opfordrer veteraner til at følge med på HKKF's og Forsvarsministeriets hjemmesider, hvor der kommer information, når processen går i gang. Hun vurderer, at mange sager kan ende med anerkendelse, og at det vil blive en lettelse for dem, der har ventet længe.

Prebens sag er et eksempel på, hvorfor loven bliver ændret. "Han har været udsendt tolv gange og gjort alt for at passe sit arbejde. Men fordi han altid sagde, at han havde det godt, var der ikke den tidsmæssige sammenhæng, som systemet dengang krævede. Det skal ikke ligge ham til last," siger hun. Hun vurderer, at hans sag vil kunne blive anerkendt, når de nye regler træder i kraft.

Omvendt bevisbyrde

- Gælder PTSD-sager efter udsendelse.
- Hovedreglen vil være, hvis man bliver diagnosticeret af en speciallæge i psykiatri og har været udsendt, skal sagen anerkendes.
- Træder i kraft i 2026.
- Gælder både nye og tidligere afviste sager.

Spas penge på julegaverne med PlusKort

PlusMode.

Få rabat på gavekort til Zalando, og brug det oveni udsalg og kampagner på tøj, sko og andet fra flere tusinde brands.

10%

PlusLingerie.

CHANGE Lingerie er kendt for sit brede udvalg af smukt designet linge, badetøj, nattøj m.m., hvor komfort og pasform altid er i centrum.

20%

CHANGE
LINGERIE

PlusSport.

Shop alt indenfor sneakers og styles, sportstøj, sportssko og tilbehør hos adidas med rabat.

15%

Se endnu flere rabatter og tilbud i PlusKort appen eller på pluskort.dk

GLÆDELIG

Deltag i
PlusJulekalender.

Tilmeld dig på pluskort.dk
Der er præmier for mere end

130.000 kr.

Scan QR-koden
og tilmeld dig
PlusJulekalender!

hkcf
SOLDATERNES
FAGFORENING

PlusKort.

Når topkarakter møder terræn

Tillidsrepræsentant på Jydske Dragonregiment hjælper unge kvinder i HRU med at slippe behovet for at være perfekte

Af Anders Stoffer

Ved Jydske Dragonregiment i Holstebro har korporal og tillidsrepræsentant Michelle Bahnsen mærket et markant generationsskifte blandt de konstabelelever, der begynder på Hærens reaktionsstyrkeuddannelse, HRU.

De seneste hold har haft flere unge kvinder, som for første gang i deres liv oplever, at de ikke kan præstere perfekt. I Forsvaret møder de et uddannelsesmiljø, hvor fejl ikke kun er uundgåelige, men nødvendige.

“Mange af dem kommer med en 12-kultur i bagagen. De er vant til, at tingene lykkes, og at ros kommer hurtigt,” fortæller Michelle. “Her får de i stedet

kritik og skal bygge deres kompetencer op skridt for skridt. Det er hårdt for dem i starten, fordi de forbinde fejl med fiasko.”

Hun har set det flere gange: Dygtige, målrettede elever, der pludselig tvivler på sig selv. Ikke fordi de mangler evner, men fordi de møder et miljø, hvor læring kræver tålmodighed og mod til at fejle.

“De bliver usikre på, om de overhovedet gør tingene rigtigt. De vil gerne være dygtige fra starten, men sådan fungerer HRU ikke. Her skal man turde fejle. Det er et læringsmiljø, ikke en konkurrence,” siger tillidsrepræsentanten.

Et rum uden rang

På kasernen i Holstebro summer gårdene af aktivitet. Inde på kontoret har Michelle altid døren åben. HRU’erne pendler mellem teori, fysisk træning og øvelser i terrænet, og midt i det hele forsøger tillidsrepræsentanten at skabe et pusterum, hvor det ikke handler om rang, men om mennesker.

“Jeg har gjort meget ud af at være tilgængelig og vise, at de altid kan komme ind til mig. Når vi snakker, holder jeg hånd over rang. Her er det personen, der bliver lyttet til, ikke nummeret i rækken. Det betyder enormt meget for dem,” siger hun.

Hun har fundet sin egen måde at bygge tillid på. Nogle gange rykker samtalerne ud fra kontoret og over til en pizza efter fyraften.

“Jeg lover dem, at dét, de siger, bliver i rummet. Den fortrolighed gør, at de tør åbne sig. Det er dér, jeg kan tage fat, før noget vokser sig for stort,” fortæller tillidsrepræsentanten.

Erfaringen, der gjorde forskellen

Michelle har været i Forsvaret i 11 år og tillidsrepræsentant siden 2023. Erfaringen som tillidsrepræsentant fra tidligere hold har lært hende, at tryghed og fællesskab betyder lige så meget som faglig dygtighed.

Korporal og tillidsrepræsentant Michelle Bahnsen har fundet sin egen måde at bygge tillid på. Nogle gange rykker samtalerne ud fra kontoret og over til en pizza efter fyraften.

Foto: Ole Navntoft/JDR

“Jeg havde et hold, hvor mange piger græd i begyndelsen. De var dygtige, men de tvivlede på sig selv. Jeg begyndte at sætte de erfarne piger sammen med de nye, så de kunne dele deres egne erfaringer. Det blev et vendepunkt. Pludselig hørte de, at andre havde haft det på samme måde, og at følelsen gik over. Det gjorde en verden til forskel,” siger korporalen.

Samarbejdet mellem de tidligere og nye elever udviklede sig til en slags uformel mentorordning. De erfarne soldater fortalte om deres egne fejltrin – og hvordan de kom videre.

“Jeg har ikke haft en eneste, der har været inde og sige, at de ikke føler sig gode nok. Vi er ved at knække koden,” siger tillidsrepræsentanten med et smil.

At turde fejle

For korporalen handler det i sidste ende om at gøre op med forestillingen om, at man skal kunne alt fra starten.

“Det vigtigste er, at vi får italesat, at det er O.K. at fejle. Fejlene skal ske her, hvor der er tid og plads til at lære af dem. Det er langt bedre end at stå i den stående styrke og lave fejl, der får konsekvenser,” siger hun.

Hun prøver at være synlig i hverdagen – også når HRU’erne ikke lige forventer det.

“Jeg står tit ude på skydebanen og snakker med dem i pauserne. Bare for at vise, at jeg er der. Hvis jeg kan se, at noget nager dem, tager jeg fat i det med det samme. Det kan være forskellen på, om de holder fast eller falder fra,” siger Michelle.

Et nyt blik på HRU

For tillidsrepræsentanten handler det ikke kun om de enkelte HRU’ere, men om kulturen i hele uddannelsesmiljøet.

“Vi skal huske, at HRU er et sted, hvor man skal være nybegynder. Det er meningen, at man ikke kan det hele. Hvis vi gør det til noget skamfuldt at lave fejl, så mister vi det vigtigste: Modet til at lære,” siger hun.

Hun oplever, at arbejdet med fortrolighed og åben dialog har skabt et mere robust hold, hvor unge kvinder og mænd støtter hinanden.

“Jeg kan mærke, at stemningen er anderledes nu. De tør grine af det, når noget går galt, og sige: Pyt, vi prøver igen. Det er sådan, vi danner gode soldater,” siger korporalen.

For Michelle handler det om at give de nye soldater dét, hun selv fik: En tro på, at man vokser af modstand.

Når unge møder virkeligheden i uniform, bliver perfektion hurtigt afløst af virkelighedens krav. I Forsvaret handler læring om mod, fejl og fællesskab – ikke om karakterer. Personen på billedet har ingen forbindelse til artiklens indhold.

Foto: Forsvarsgalleriet/Henrik Kastenskov

“Det er den mest relevante opgave, jeg har haft”

Den danske overkonstabel af 1. grad "Rasmus" har undervist ukrainske soldater et sted i England som en del af Operation Interflex. Han fortæller om den særlige hverdag, de menneskelige konsekvenser - og hvorfor han alligevel melder sig til endnu en udsendelse.

Af Anders Stoffer

Ukrainske soldater på skydebanen under optræningen i England.

Foto: Forsvarsgalleriet

Et sted i England, som ingen må nævne, træner danske soldater ukrainske kollegaer, inden de sendes til fronten. Det er en del af Operation Interflex – den britisk ledede mission, der siden 2022 har uddannet titusinder af ukrainere i alt fra mine- og sprængstofsikkerhed til kampteknik og førstehjælp. Missionen har udviklet sig til et tæt internationalt samarbejde, hvor også Danmark spiller en synlig rolle og viser sit engagement i støtten til Ukraine.

En af de danske instruktører er "Rasmus". Han er en erfaren konstabel med nogle udsendelser bag sig, og selv om hans navn er ændret af hensyn til sikkerheden, er historien ægte nok. For ham var det en udsendelse, der ramte dybere end de fleste.

"Det er den mest relevante opgave, jeg nogensinde har haft," siger han.

Han beskriver arbejdet i England som et møde med krigens realiteter på tæt hold – uden selv at være i kamp. Danskerne underviser i korte og intense forløb, hvor ukrainske soldater klædes på til at overleve i frontlinjen, og det efterlader et stærkt indtryk.

"Vi ved godt, at de går direkte ud i krigen bagefter. Det gør noget ved én," siger han.

For Rasmus handler udsendelsen ikke kun om at undervise, men også om at være på en opgave, der føles vigtig – både for Ukraine og for Danmark.

"Vi hjælper dem med at beskytte deres land – og i sidste ende hele Europa. Det føles meningsfuldt," fortæller han.

Men arbejdet i England viste sig hurtigt at være fysisk hårdt og mentalt udfordrende.

Hverdagen som instruktør

Inden udsendelsen trænede Rasmus og hans kolleger hjemme i Danmark. Forløbet var tilrettelagt som en intensiv forberedelse, hvor nogle af deltagerne agerede tolke og andre spillede rollen som ukrainske soldater. På den måde kunne instruktørerne øve, hvordan undervisningen skulle tilpasses, og hvordan kommunikationen fungerede bedst muligt gennem en tolk. Erfaringerne herfra blev afgørende, da de senere stod på basen i England.

"Det var lidt mærkeligt at stå og undervise sine egne kolleger, men det gav mening, da vi først stod i England," fortæller Rasmus.

Arbejdslivet i lejren var intenst fra første dag. Dagen begyndte omkring klokken syv og sluttede ofte først 12 timer senere – nogle dage endnu senere. De danske instruktører havde som regel ti dage med arbejde efterfulgt af en enkelt fridag, men det blev hurtigt hårdt at være i rytmen.

"Man gør bare det, der skal gøres. Det er sådan, vi er," fortæller Rasmus. Han vender ofte tilbage til det samme: At holde fokus på opgaven, uanset hvor presset hverdagen blev.

Han var hovedinstruktør på et af uddannelsesområderne, mens hans kolleger dækkede andre felter som kampteknik, minerydning, førstehjælp og våbenhåndtering. De ukrainske soldater var opdelt i stationer, hvor tre-fire danske instruktører stod for hver deres del af undervisningen.

"Man skal gøre det meget kort og konstant, så er der tid til, at personen kan oversætte det," siger Rasmus om samarbejdet med tolken, der fulgte ham overalt.

De danske instruktører gør alt for at optimere ukrainerne til krigen mod russerne.

Foto: HKKF

"Rasmus"

Navnet er opdigtet. Redaktionen kender hans virkelige identitet, men anonymiteten er nødvendig af sikkerhedsmæssige grunde.

Rasmus er en erfaren konstabel med flere udsendelser bag sig.

På basen arbejdede instruktører fra flere nationer – briter, svenskere, finner, australiere og amerikanere. Sammen havde de ansvar for hundredvis af ukrainske rekrutter, som på få uger skulle blive klar til kamp.

"Vi havde hver vores måde at gøre tingene på, men alle ville det samme – at gøre dem klar til at komme hjem i live."

Under Interflex havde Rasmus set, hvordan både han selv og kollegerne ændrede sig. I starten var mange usikre på opgaven, men efterhånden som dagene gik, fandt de ind i en rytme og lærte at stole på hinanden.

Et eksempel står tydeligt for ham: En kollega, han i starten ikke havde meget respekt for, fordi han virkede ustruktureret og uengageret, ændrede sig markant under forløbet.

"Han var elendig, da vi tog afsted til Interflex – dårlig holdning og useriøs. Men han

voksede helt sindssygt. Han blev en af dem, der virkelig tog ansvar, og i dag er vi gode venner," fortæller Rasmus.

Han så flere lignende forandringer blandt de yngre konstabler og sergenter. Mange, som tidligere havde virket usikre, fandt deres plads og tog opgaven alvorligt. Det gjorde indtryk på ham at se, hvordan de voksede – både som soldater og som mennesker.

Selv for garvede danske soldater var intensiteten høj. Det var ikke bare en træningsopgave, men et møde med mennesker, der stod over for virkelige kampe, og det satte sig hos instruktørerne.

Afstand og nærhed

De danske instruktører fik fra begyndelsen besked på ikke at knytte for tætte bånd til de ukrainske soldater. De skulle undervise – ikke involvere sig. På papiret lød det

fornuftigt, men i praksis viste det sig næsten umuligt.

I starten forsøgte Rasmus at holde afstand. Han satte sig lidt væk i pauserne, når ukrainerne drak kaffe og snakkede, for sådan var retningslinjerne. Men det blev hurtigt svært. Soldaterne begyndte at hilse, stille spørgsmål og grine med danskerne. Dag for dag voksede tilliden.

“Det var fandeme svært ikke at få et venkabeligt forhold til dem,” siger Rasmus.

De ukrainske soldater kom fra vidt forskellige baggrunde. Nogle var unge mænd i starten af tyverne, andre ældre familiefædre med tydelig kamperfaring. Nogle havde været lærere, håndværkere eller mekanikere, inden de meldte sig. Kombinationen af alder og erfaring gjorde indtryk.

“De kom direkte fra et civil liv, men de var klar til at kæmpe. Mange havde familie

derhjemme, og du kunne se, at de bare ville lære så meget som muligt, før de skulle af sted igen,” siger Rasmus.

Han lagde mærke til den stærke selvdisciplin blandt soldaterne. De hjalp hinanden uden at blive bedt om det, og hvis én lavede en fejl, rettede de det internt – hurtigt og uden diskussion.

“De behøvede næsten ingen opsyn, for de tog ansvar for hinanden,” siger Rasmus.

Der var også forskel på de to hold, som Rasmus underviste. Det første hold talte næsten ikke engelsk, og kommunikationen foregik gennem tolke. Det gjorde det sværere at komme tæt på dem. På det andet hold kunne flere tale engelsk, og så ændrede stemningen sig.

“Det var lettere at snakke med dem. Vi kunne joke lidt og forklare tingene direkte. Det gør noget ved relationen,” siger Rasmus.

Han blev især knyttet til de dygtigste soldater – dem, der tog ansvar og hjalp de andre.

“Det var dem, jeg kom tættest på. De tog initiativ, stillede spørgsmål og ville forstå alt til bunds,” siger han.

Selv om sproget og kulturen adskilte dem, fandt de hurtigt en fælles rytme. Mange af ukrainerne havde allerede kæmpet og mistet kammerater. De fortalte om kolonner, der var blevet beskudt, og byer, der var jævnet med jorden. Rasmus siger, at man

“De kom direkte fra et civil liv, men de var klar til at kæmpe. Mange havde familie derhjemme, og du kunne se, at de bare ville lære så meget som muligt, før de skulle af sted igen.”

“RASMUS”

.....

Tusindevis af ukrainere er blevet uddannet i den britiske lejr.

Foto: Det britiske forsvarsministerium

Operation Interflex – kort fortalt

Operation Interflex blev igangsat i 2022 som et britisk-ledet internationalt samarbejde om træning af ukrainske soldater i Storbritannien.

Formålet er at uddanne ukrainske rekrutter i grundlæggende militære færdigheder, før de sendes videre til fronten.

Danmark har bidraget med både instruktører og materiel. De danske instruktører underviser blandt andet i minerydning, sprængstofsikkerhed, kampteknik, førstehjælp og taktisk samarbejde.

kunne se på dem, hvem der havde oplevet det hårdeste.

“Når du står dér og kigger dem i øjnene, så ved du godt, at mange af dem ikke kommer tilbage fra krigen. Det er ikke bare et kursus for dem – det er deres liv, det handler om,” siger han.

Efter hjemkomsten begyndte Rasmus at følge flere af de ukrainske soldater på sociale medier. Han tjekker stadig deres profiler for at se, om de lægger noget op – et tegn på, at de stadig er i live.

“Man bliver ved med at kigge efter dem. Nogle skriver lidt, andre forsvinder bare. Det er svært,” siger han.

Afskederne var tunge. Der var flere hold, og hver gang blev det sværere. De danske instruktører vidste, at mange af ukrainerne kort efter skulle sendes direkte i kamp – og at nogle af dem ikke ville vende tilbage.

På dagen for afsked spillede en britisk instruktør på sækkepibe, mens soldaterne stod ret på pladsen foran barakkerne og takkede instruktørerne. Derefter steg ukrainerne om bord i busserne. Flere vinkede og lavede hjerter med hænderne. Rasmus stod sammen med kollegerne og mærkede klumpen i halsen.

“Jeg prøvede at holde det inde, men jeg fik tårer i øjnene. Det var svært,” siger han.

Der var stille blandt de danske instruktører. Mange stod med armene over kors, andre tørrede øjnene med ærmet.

“Der var ikke nogen, der sagde noget. Vi stod bare og kiggede. Nogle græd, andre prøvede at lade være,” fortæller Rasmus.

“Det glemmer jeg aldrig. Hver gang jeg hører sækkepiber i dag, tænker jeg tilbage på

det øjeblik. Den lyd – den går lige i hjertet,” siger han.

Efter at have arbejdet skulder ved skulder i ugevis, var det ikke længere muligt at holde afstand.

“Vi prøvede at holde det professionelt, men du kan ikke lade være med at blive berørt. De stolede på os – og vi kom til at holde af dem,” siger Rasmus.

Da busserne var kørt, blev de danske instruktører stående længe på pladsen. Ingen sagde noget. Stilheden blev kun brudt af vinden, der bar de sidste toner fra sækkepiben væk. Det øjeblik fulgte Rasmus hjem – og blev siddende længe efter, at han var tilbage i Danmark.

Hjemkomsten og eftervirkningerne

Da Rasmus kom hjem fra England, var det som at trykke på en bremse. I England havde hver dag haft et klart formål – han stod op, underviste, planlagde, og alt handlede om missionen. Hjemme var stilheden pludselig overvældende. Han gik direkte på seks ugers ferie, men roen føltes forkert.

Han vågnede tidligt, som han plejede, men der var ingenting at gøre. Han gik bare rundt derhjemme og prøvede at få tiden til at gå.

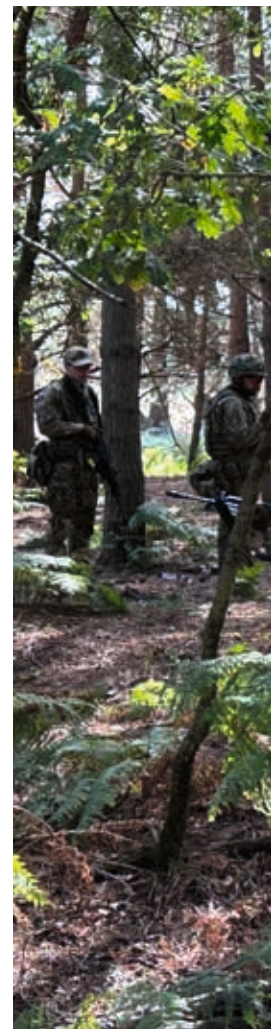
De første uger var han alene, mens familien var på ferie. Han forsøgte at slappe af, men tanker blev ved med at køre. Da familien kom hjem, og hverdagen vendte tilbage, begyndte irritationen at fylde.

“Jeg blev sur over småting, som jeg normalt ikke ville have reageret på. Det var som om, jeg hele tiden var på vagt,” siger Rasmus.

Det blev tydeligst, når de sad til familiemiddage. Snakken gik om ferier, boligprojekter og små hverdagsproblemer, mens Rasmus stadig havde billederne af ukrainerne i hovedet – mænd, han havde trænet, og som nu stod i krig.

“Jeg kunne næsten ikke være i det. De talte om helt almindelige ting, og jeg sad bare og tænkte: I har ingen idé om, hvad der sker derude,” fortæller han.

Han blev stille til middagene, trak sig lidt tilbage fra bordet og lod samtalen passere. De andre grinede og talte videre, mens han sad og mærkede vreden og afmagten brede sig. Efter et par minutter rejste han sig og gik udenfor for at trække vejret – ikke for at

skabe drama, men fordi han simpelthen ikke kunne holde ud at høre mere om de småting, der fyldte i andres liv.

Midt i ferien mødtes han med nogle af de andre instruktører fra holdet i et sommerhus. De talte længe – ikke som kolleger, men som venner, der havde delt noget, ingen andre kunne forstå. Det blev en måde at bearbejde oplevelserne på. Rasmus mærkede, at samtalerne gav ro, men han vidste også, at det ikke var nogen endelig løsning.

Holdet havde stadig ikke haft Forsvarets debriefing efter udsendelsen. Den lå først efter sommerferien og kom alt for sent.

“Det hjalp sindssygt meget at snakke med psykologen. Jeg fandt ud af, at det jeg følte, var helt normalt,” siger han.

Han fortæller, at det gav ro at vide, at hans reaktioner ikke var svaghed, men en naturlig følge af at have været på

overarbejde både fysisk og mentalt. Han beskriver hjemkomsten som et brat skift, hvor kroppen og hovedet stadig var i beredskab, selvom alt omkring ham var roligt.

Efter sommeren begyndte han at falde til ro. Han vendte tilbage til arbejdet og følte sig gradvist mere som sig selv.

Arbejdsforhold og erfaringer

Rasmus tøver lidt, når han skal fortælle om arbejdsforholdene under Interflex. Han vil gerne understrege, at opgaven var meningsfuld – men også, at rammerne til tider var pressede.

“Det skulle bare være en mission i stedet for en tjenesterejse,” siger han.

Han forklarer, at tjenesterejseordningen betød, at aflønningen afhang af, hvor mange timer man blev sat på arbejde. Nogle dage blev længere end planlagt, og det var svært

Danske instruktører følger de ukrainske hold tæt gennem hele uddannelsen. Forholdet bliver hurtigt mere end rent fagligt.

Foto: HKKF

at vide, hvad man egentlig fik for indsatsen. Rasmus mener, at det havde været mere rimeligt, hvis det havde været en mission, fordi lønnen så ville være fast og til at gennemskue.

Han fortæller, at arbejdstiden ofte løb op på 70 timer om ugen. Reglen om én fridag for hver tiende dag blev flere gange brudt, og enkelte arbejdede op mod to uger i træk uden fri. Mange oplevede, at det sled både fysisk og mentalt, men Rasmus understreger, at de fleste alligevel bare arbejdede videre.

“Man ville bare nå så meget som muligt. Det handlede om at give dem alt, hvad vi kunne, mens vi havde dem,” siger han.

Logistikken gav også udfordringer. Holdet blev flyttet mellem hoteller otte til tolv gange under udsendelsen, og flere sov med deres ting i bilerne, fordi de ikke vidste, hvor de skulle bo næste dag. Nogle instruktører havde op til en times transport hver vej, og det gjorde dagene endnu længere.

Det var hårdt og unødigt besværligt. For ham havde det været bedre, hvis de kunne bo samlet på området, så de slap for de mange flytninger.

Der var heller ingen fælles kantine. Det var ikke et stort problem, fortæller Rasmus, men endnu et eksempel på, at rammerne

ikke var indrettet til den type arbejde. Undervejs blev det tydeligt, at systemet ikke helt var klar til opgavens omfang.

“Det var dumt, når timer og hoteller fjernede fokus fra opgaven. Det burde være nemmere at bare gøre det, man er sendt af sted for,” siger han.

Forholdene er siden ændret, og de danske instruktører bor nu fast ét sted i stedet for at flytte mellem hoteller.

Hvorfor han gør det igen

På trods af de lange dage, de mange flytninger og de hårde vilkår, har Rasmus allerede meldt sig til et nyt hold. For ham handler det ikke om timer, løn eller rammer – men om opgaven og dens betydning. Han beskriver det som noget af det mest meningsfulde, han nogensinde har prøvet.

“Man nedbryder russernes kampkraft uden, at vi selv er indsat. Det føles meningsfuldt, fordi man kan se, hvad det betyder for dem,” siger han og fortsætter: “Det er en vigtig opgave, fordi vi gør dem klar til at overleve. Og når man står midt i det, glemmer man, hvor hårdt det er – man tænker bare på at få det til at lykkes. Det er derfor, jeg tager af sted igen.”

Han fortæller, at oplevelsen af at gøre en konkret forskel for soldaterne giver en særlig form for stolthed. At se ukrainerne udvikle sig gennem forløbet – fra usikre til selvsikre og handlekraftige – var noget af det, der gjorde størst indtryk på ham.

“Når man ser dem tage det til sig, man har lært dem, og kan mærke, at de forstår, hvorfor det er vigtigt, så ved man, at man har gjort noget rigtigt,” siger han. “De er enormt taknemmelige, og det rammer én på en måde, man ikke glemmer.”

Selv om arbejdet var krævende, føler han, at han fik mere igen, end han gav. Det faglige udbytte, sammenholdet og følelsen af mening betyder, at han ikke tøver med at tage af sted igen.

“Det er hårdt, men jeg har aldrig prøvet noget, der gav så meget mening. Jeg tænker ikke på, hvad jeg får ud af det – det handler om at hjælpe dem. Det er det, der betyder noget,” siger Rasmus.

Ukrainske rekrutter under træning på den britiske base. Hver øvelse handler om at overleve – og vende tilbage i live.

Foto: Forsvarsgalleriet

Tom Block på besøg hos de danske instruktører. "Det er tydeligt, at de gør en forskel," sagde forbundsformanden efter besøget.

Foto: HKKF

Forbundsformanden:

"De vil give alt – men de skal også holde til det"

Forbundsformand, Tom Block, besøgte i efteråret de danske instruktører på Operation Interflex. Han beskriver oplevelsen som både opløftende og tankevækkende – og som et klart billede af, hvor meget opgaven betyder for de udsendte.

"Man mærker tydeligt, at de brænder for det. De vil gå på kompromis med alt omkring sig for at give ukrainerne de bedst mulige forudsætninger for at overleve. Det er imponerende uselvsk – og vidner om et meget højt professionelt niveau," siger han.

Men netop det engagement gør, at HKKF også ser det som sin opgave at sikre soldaterne ordentlige rammer.

"I fire måneder kan man ikke arbejde i døgndrift uden konsekvenser. Det er en psykisk belastende opgave, fordi man ved, at nogle af dem, man uddanner, ikke kommer hjem igen. Derfor skal vi også passe på vores egne folk," siger Tom Block.

Han peger på, at det i dag er besluttet, at arbejdstiden på Interflex skal ligge omkring 55 timer om ugen – en midlertidig ramme, som HKKF fortsat arbejder for at justere til mere holdbare vilkår. Det er stadig meget, men et skridt i retning af mere realistiske forhold.

"Der skal selvfølgelig være fleksibilitet, men det handler også om ansvarlighed. Vi har allerede set medlemmer komme hjem med stress og udmattelse efter perioder, hvor de arbejdede langt ud over, hvad der var aftalt. Det er ikke holdbart. Det er vores fælles ansvar, at folk kan holde til et langt arbejdsliv."

Interflex kan ikke være en mission

Tom Block forklarer, at opgaven på Interflex samtidig har ændret karakter.

"Nu kræver det en anden tilgang og flere erfarne instruktører. Forbundet mener, at netop denne ændring understreger behovet for en realistisk

Tom Block fulgte de danske instruktører i felten under sit besøg i Storbritannien.

Foto: HKKF

bemanning og en bedre planlægning af opgaven. Det er en del af det, vi som fagforening bliver nødt til at gøre opmærksom på,” siger han.

Derfor arbejder HKKF for en tydeligere aftale om tjenesterejser, så retningslinjerne for aflønning og arbejdstid bliver mere gennemsikre – og så medlemmerne er beskyttet, selv når opgaven kræver stor fleksibilitet.

Han forstår dog godt, at nogle soldater gerne ser opgaven gjort til en egentlig mission – men det er ifølgende ham ikke muligt.

“Det kan ikke lade sig gøre, fordi der ikke er et politisk mandat til det. Der er ingen folketingsbeslutning om, at Interflex er en mission. Derfor er de udsendte på tjenesterejse, og det sætter nogle grænser,” siger han.

Tom Block understreger, at HKKF arbejder for at få de eksisterende regler for tjenesterejser tilpasset virkeligheden på opgaven. Det handler ikke om at gøre Interflex til en mission, men om at sikre, at

rammerne og honoreringen afspejler det ansvar og den belastning, opgaven faktisk indebærer.

Samtidig bruger han sig selv som eksempel på, hvorfor det er nødvendigt at tænke langsigtet.

“Da jeg var 20 år og i kampbataljonerne, følte jeg, at jeg kunne arbejde døgnet rundt. I dag vågner jeg hver morgen med ondt et eller andet sted. De unge i dag skal være på arbejdsmarkedet længere, end jeg skal – så de skal også passe på sig selv,” siger han.

Må ikke brænde ud

Tom Block fremhæver, at vilkårene på Interflex allerede er blevet mærkbart bedre. I starten blev instruktørerne flyttet rundt mellem hoteller – nogle helt op til 13 gange i løbet af opholdet – men det er der nu kommet styr på.

“Det var ikke i orden, og der sagde vi tydeligt fra over for Forsvaret sammen med CS. Efter pres fra HKKF og CS fandt man en løsning, så de nu bor fast ét sted under hele opholdet. Det har gjort en kæmpe forskel, og det skal arbejdsgiveren have ros for,” siger Tom Block.

Han understreger, at HKKF’s indsats handler om at beskytte medlemmerne – ikke om at tage energien ud af engagementet.

“De brænder for opgaven, og det skal de også. Men vi skal samtidig sikre, at de kan blive ved med at brænde – uden at brænde ud. Derfor vil HKKF fortsætte dialogen med Forsvaret for at finde den rette balance mellem engagement og et sundt arbejdsmiljø,” siger forbundsformanden.

Forbundets indsats skal sikre, at erfaringerne fra Interflex kan bruges til at forbedre rammerne for kommende udsendelser.

Formanden for CS, Jesper Korsgaard Hansen, besøgte Interflex sammen med Tom Block.

Foto: HKKF

Hvorfor har HKKF ikke indgået en særaftale om Interflex?

- **HKKF har forhandlet siden 2022**, men har ikke villet acceptere de modeller, PKOM har tilbudt.
- **PKOM’s forslag (blandt andet dagstillæg)** lyder pænt, men udhuler reelt lønnen, fordi tillægget er det samme uanset antal arbejdstimer. Når instruktører arbejder meget, falder værdien pr. time markant.
- **HKKF kræver honorering for de faktiske timer** (udbetaling eller afspadsering), så medlemmerne ikke taber, når arbejdsugerne bliver lange.
- **Målet er en tydelig, rimelig tjenesterejseaftale**, der matcher opgavens belastning og gør vilkår/aflønning gennemsikre. Forhandlingen fortsætter.

3 ud af 4 oplever at spare penge

... når de skifter til en
bilforsikring* fra Alka

Som medlem af HKKF får du endda **10 % rabat**
på den i forvejen billige bilforsikring hos Alka.

Beregn din pris på **alka.dk** eller ring **70 12 14 16**

hkkf
SØLDATERNES
FAGFORENING

alka

*Kilde: Kantar, november 2024. Kundeundersøgelse blandt 768 nye kunder.

Fremtidens værk

Droner flyver lavt over øvelsesterrænerne, samler vigtig information og kan ændre taktikken på et splitsekund. Men hvem står bag styrepinden – og hvordan bliver du dén, der arbejder med droner?

Af Anders Stoffer

De små rotordroner kan let manøvrere tæt på terrænet og giver soldaterne et hurtigt overblik over fjendens bevægelser.

Foto: Forsvarsministeriet

Dronerne flytter ind

Droner er ikke længere kun noget, vi ser i nyhedsudsendelser fra internationale konflikter. Forsvaret tester i disse år både små multirotor-droner og større fastvingede systemer for at finde de bedste løsninger til forskellige opgaver. Major Jesper Simonsen fra Slesvigske Fodregiment står for nogle af forsøgene med de små multirotor-droner, som er dem, kasernen i Varde fik udleveret i marts.

"Vi prøver os frem. Der er ikke nogen færdig model endnu. Men der er ingen tvivl om, at dronerne bliver en del af stort set alle enheder i løbet af få år."

To hovedroller

Droner bruges i to overordnede roller:

- ISR (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance) – droner, der kortlægger terræn og opklarer fjendestillinger.
- Strike / one-way attack – mindre multirotor-droner, som kan bære en våbenlast og angribe mål på kortere missioner.

ISR-dronen skal være oppe i noget tid – en halv til en hel time afhængig af opgaven. Strike-dronerne flyver kortere ture, men har en konkret opgave: Identificer, affyr og nedkæmp målet.

Hvad laver en droneoperatør?

Droner bruges i stigende grad under danske øvelser til observation, koordinering og støtte. En droneoperatør kan levere live-billeder til føringslaget, overvåge en øvelseszone eller teste nyt udstyr i felten. Arbejdet kræver teknisk kunnen, taktisk forståelse og samarbejde i små hold, hvor præcision og sikkerhed er afgørende.

Hvem kan blive droneoperatør?

Dronearbejde kan læres, men visse egenskaber gør det lettere:

- God hånd-øje-koordination og finmotorik.
- Teknisk nysgerrighed og forståelse for elektronik og netværk.
- Evne til at arbejde i hold og bevare overblik under pres.

tøj i Forsvaret

"Hvis du har en drøm om at være droneoperatør: Læn dig ind i det, og spørg. Hellere være konstruktiv og nysgerrig end at vente på, at noget sker," siger Jesper Simonsen.

Den, der vil i gang, skal tale med sin delingsfører, kompagnichef eller underafdelingschef. Udvælgelse sker via interne kurser eller testforløb – og mange færdigheder læres bedst under øvelser.

Idéerne kommer fra dem, der har hænderne på styrepinden

Majoren peger på, at innovationen i høj grad kommer nedefra. Når nye metoder afprøves i felten, kan det være konstablerne, der får de bedste idéer.

"Det er ikke forbeholdt nogle bestemte personalegrupper at udvikle de nye idéer. Det er den, der får den gode idé først. Det kan lige så vel være lav som høj. Dem, der sidder og roder med det, er også dem, der har en fornemmelse af, hvad den her dims kan – og hvad den ikke kan."

Hvor foregår arbejdet nu?

Forsøg sker blandt andet ved Efterretningsregimentet i Varde, Livgarden, Gardehusarregimentet og Dragonerne. Droner bruges både i kamptropperne og i baglandsfunktioner som artilleri og logistik. Samtidig arbejdes der med modforanstaltninger – for eksempel jamming og elektronisk krigsførelse – så soldaterne både kan bruge egne systemer og beskytte sig mod fjendens.

"Jeg tror, alle enheder i Hæren kommer til at møde droner i løbet af de næste to år. Det går stærkt," siger majoren.

Grej-fakta: Droner i Forsvaret

- Hovedroller: ISR (rekognoscering/overvågning) og Strike (angreb/one-way attack).
- Typisk flyvetid: ISR-multirotor: 0,5–1 time; Strike-multirotor: Kortere missioner; fastvinget drone: Længere, evt. flere timer.
- Holdstørrelse: To-tre personer.
- Udbredelse: Forventes i hele Hæren inden for to år.
- Kompetencer: Hånd-øje-koordination, teknisk forståelse og holdarbejde.
- Sikkerhed: Flyvning foregår under strenge sikkerhedsprocedurer.

Nye opgaver for konstabler

Dronerne er på vej ud til hele Hæren – og med dem nye opgaver for konstabelgruppen. Majoren opfordrer alle interesserede til at række hånden op:

"Hvis du vil være med: Sig det. Spørg din fører. Vær nysgerrig. Tingene går hurtigt, og dem der melder sig først, får mest medindflydelse på, hvordan vi gør det."

Arbejdet kræver ro, præcision og godt samarbejde i små hold.

Foto: Forsvarsministeriet

En af maskinerne, David har genopbygget, stod tidligere ved kysten og var tæret op af saltvand – et af de mest udfordrende projekter i hans uddannelse.

Foto: Ernst van Norde

Når karrieren skifter gear

David har skiftet frontlinjen ud med værkstedet – stadig i uniform, stadig konstabel, men med helt nye udfordringer og mere ro i hverdagen

Af Anders Stoffer.

En rendegraver står hævet på donkrafte i værkstedet. Duften af olie hænger i luften, og lyden af en skraldenøgle bryder stilheden. Midt i det hele står David og arbejder koncentreret med maskinens hydraulikslanger. Det er en af de mange maskiner, der holder Forsvarets materiel kørende – og et billede på den hverdag, han valgte, da han skiftede livet som kører ud med en lærlingeplads ved FVT på kasernen i Skive.

Efter otte år som konstabel besluttede David at skifte arbejdsopgaver – men ikke uniform. I stedet for

at forlade Forsvaret begyndte han efter sommerferien sidste år som entreprenørlærling – en beslutning, der både handler om faglig udvikling og om at få hverdagen til at hænge bedre sammen som far.

David er 29 år og har gennem størstedelen af sin militære karriere været en del af 2. kompagni på kaserne. Efter værnepligten i 2016 var han et halvt år ude af Forsvaret, inden han vendte tilbage, og siden har haft sin faste base her.

”Jeg har altid vidst, at jeg skulle være soldat. Jeg kunne ikke se mig selv som civil,” fortæller han.

Davids råd til andre

Overvejer du at blive militærlærling?

"Prøv det," siger David. "Man kan komme i praktik et par uger og mærke efter, om det er noget for en. Det gjorde jeg selv, og det var det bedste, jeg kunne have gjort. Så finder man ud af, om man trives med arbejdet – og kollegerne kan også se, om man passer ind."

"Men efter mange år som kører på mandskabsvognene begyndte jeg at mangle noget nyt. Der skulle ske noget."

Da muligheden for en militær lærlingeuddannelse dukkede op, greb han den. Han var i praktik i Skive og prøvede både lastvogns- og entreprenørmekanik – og valget faldt på det sidste.

"Jeg blev bidt af entreprenørmaskinerne. Det er meget alsidigt, og der er altid noget nyt at lære," siger han.

Stabilitet og udvikling

I dag arbejder David på værkstedet, hvor dagene sjældent ligner hinanden. I går stod han bøjjet over en rendegraver for at gennemgå et sikkerhedseftersyn – i dag kan det være en teleskoplæsser, der skal have udsiftet slidte hydraulikslanger.

"Man gennemgår, at alt virker som det skal – selen, lyset, bremserne. Nogle gange opdager man, at noget ryster sig løs, og så må man finde årsagen," fortæller han.

Han er en af fire lærlinge på stedet – tre militære og én civil. Forskellen ligger blandt andet i lønnen, fortæller han, for som militærlærling får han sin sædvanlige basisløn og skal fortsat bestå Forsvarets træningstilstandsprøve.

For David har overgangen til lærlingelivet været et stort skift – ikke mindst i hverdagen. Som konstabel varierede arbejdstiderne meget, og øvelser og udsendelser kunne gøre det svært at få familielivet til at hænge sammen.

"Nogle uger vidste man ikke, hvornår man kom hjem. Det fungerede ikke rigtigt, når jeg havde en lille derhjemme," siger han.

Som lærling har han mere faste rammer, selvom dagene stadig kan se forskellige ud.

"Jeg skal bare sørge for mine 37 timer om ugen, og så planlægger jeg det selv. Det giver en helt anden ro. Jeg kan hente min søn og stadig passe mit arbejde," fortæller han.

En anden side af Forsvaret

På værkstedet møder han kolleger med mange års erfaring – og en ro, der smitter.

"Der er ikke så meget stress og jag som ude ved enhederne. Alle hviler mere i sig selv, og det giver et trykt læringsmiljø," siger David. "De vil gerne lære fra sig, og jeg lærer noget nyt hver dag."

Nogle maskiner er så gamle, at der ikke kan skaffes reservedele.

"Så må man være kreativ og prøve sig frem. Det er lidt som at skrue i et stykke historie," siger han.

David er rolig og velovervejet i sine svar. Han taler stille og eftertænksomt om arbejdet og de valg, der har ført ham dertil, hvor han er i dag. Det er tydeligt, at beslutningen er truffet med omtanke – og at den giver mening både fagligt og personligt.

Blik mod fremtiden

Selvom værkstedet ligger langt fra fronten, er der stadig mulighed for at komme tæt på det operative arbejde.

"Som entreprenørmekaniker kan man søge stillinger i første echelon."

Dem, der rykker ud, når maskinerne går i stykker i felten.

"Det tiltaler mig stadig. Det er lidt den samme adrenalin, som jeg havde som kører," fortæller han.

Men foreløbig bliver han i Skive, hvor han trives med at kombinere sin militære erfaring med en ny uddannelse.

David oplever, at uddannelsen giver ham en fremtid i Forsvaret – en mulighed for at blive, udvikle sig og samtidig have tid til familien.

David er entreprenørlærling ved FVT i Skive. Uddannelsen tager normalt fire år, men hans alder og erfaring fra Forsvaret betyder, at forløbet bliver kortere.

Foto: Ernst van Norde

Q & A

Tjenesterejser - det har du ret til?

Hvad dækker time- og dagpengene, hvornår gælder skattefrihed, og hvad skal du aftale med chefen, før du tager af sted? Her får du de vigtigste svar om tjenesterejser i Forsvaret.

Af Fagligt Team

Hvad er en tjenesterejse?

En tjenesterejse betyder, at du midlertidigt arbejder et andet sted end dit faste tjenestested.

Det kan for eksempel være et kursus i Oksbøl eller udsendelse til Interflex i England.

Du er stadig ansat på dine normale vilkår – du flytter bare dit arbejdssted midlertidigt.

Hvad får jeg i løn under en tjenesterejse?

Du får din almindelige løn.

Derudover skal arbejdsgiveren sørge for, at du ikke får merudgifter – altså at transport, kost og logi bliver dækket.

Hvad er time- og dagpenge?

Det er et skattefrit beløb, du får til at dække udgifter til mad og små fornødenheder. Beløbet ligger omkring 490 kroner i døgnet og udbetales uden, at du skal aflevere kvitteringer.

Får du måltider stillet til rådighed, bliver beløbet reduceret: 15 % for morgenmad, 30 % for frokost og 30 % for aftensmad.

Der er altså 25 % tilbage til småfornødenheder – fx transport, tandpasta eller en avis.

Can jeg vælge mellem time- og dagpenge og kost efter regning?

Ja. I Danmark får du som regel time- og dagpenge, mens du normalt får kost efter regning i udlandet.

Det kan dog aftales omvendt – men det skal ske inden rejsen begynder. Du kan ikke bestemme hvilken form, der bliver brugt, men du kan anmode om enten time-dagpenge eller regning.

Hvornår har jeg ret til skattefri time- og dagpenge?

For at få time- og dagpengene udbetalt skattefrit, skal:

1. Rejsen vare over 24 timer
2. Du ikke ville kunne opholde dig hjemme mere end 11 timer i døgnet

Ellers bliver dagpengene skattepligtige. Det afgøres af ligningsloven, ikke Forsvaret.

Skal jeg selv betale transport mellem hotel og tjenestested?

Dine dagpenge skal dække din transport – som udgangspunkt. Hvis afstanden er lang, bør du aftale med din chef på forhånd, at Forsvaret dækker udgifterne.

Hvad hvis jeg rejser ud og hjem samme dag?

Så kan du få betalt din kost.

Hvad skal jeg aftale, inden jeg tager af sted?

Få følgende vilkår på plads på forhånd:

- Hvordan du bliver indkvarteret
  - Om du får time- og dagpenge eller kost efter regning
  - Hvordan transporten foregår
  - Om særlige merudgifter dækkes
- Når det er aftalt klart fra start, undgår du problemer undervejs.

Gælder reglerne også for Interflex?

Ja. Når du er udsendt til Interflex i England, er du på tjenesterejse – ikke på INT-OPS.

Du bor typisk på hotel, får dagpenge og er dækket af reglerne for tjenesterejser.

Hvad er den største fejl, man begår?

At tage af sted uden at kende vilkårene.

Pas på med: "Vi gør bare, som vi gjorde sidste gang" – hvis man gjorde det forkert sidste gang, så gør man det forkert igen.

Få alt på plads, inden du rejser – og kontakt din tillidsrepræsentant eller HK-KF's Faglige Team, hvis du er i tvivl.

Det faglige hjørne

Værnepligtige skal have ret til dagpenge

Pengene forsvinder fra den ene dag til den anden for dem, der har aftjent deres værnepligt. Når lønnen stopper, kan værnepligtige ikke få dagpenge – det skyldes en række regler, som HKKF's A-kasse vil gøre op med sammen med 3FA. Derfor stiller de to A-kasser et nyt forslag til beskæftigelsesministeren, der skal give værnepligtige ret til dagpenge.

Intet økonomisk sikkerhedsnet

Ingen dagpenge til langt de fleste unge efter endt værnepligt. Det er virkeligheden for mange, der tjener Danmark gennem Hærens Basisuddannelse. Dagpengereglerne er skruet sådan sammen, at værnepligtige ikke er berettiget til dagpenge efter endt tjeneste – indkomsten stopper fra den ene dag til den anden, og det efterlader mange uden økonomisk sikkerhedsnet.

Nu foreslår HKKF-A, at værnepligtige skal have ret til dagpenge til samme sats som nyuddannede eller nyudlærte. Forslaget er udarbejdet i samarbejde med 3FA, da HKKF's a-kasse hører under 3FA. Det blev præsenteret på 3F's delegeretmøde i oktober.

Værnepligtige fortjener økonomisk sikkerhed

”Det mindste man kan give de mennesker, der har tjent Danmark, er muligheden for et økonomisk sikkerhedsnet efter deres værnepligt,” siger formanden for HKKF-A, Kurt Brantner.

”Mange vælger en uddannelse efter endt værnepligt – men hvad med dem, der ikke gør? De færreste har et job klar, når de kommer hjem. Det handler ikke om dovenskab,” understreger Kurt Brantner.

”De færreste HBU'ere har tid til at søge job, mens de er på skydebane eller pudser stumper. Når værnepligten stopper, stopper indkomsten, og så er man på den. Økonomisk stress fylder meget – en periode med dagpenge vil kunne give ro til at finde ud af, hvad man så skal.”

HKKF-A og 3FA vil nu præsentere forslaget for beskæftigelsesminister Kaare Dybvad Bek (S).

Under korpsåndsturen 'Stormflod' har de værnepligtige fra Trænregimentet svært ved at få tid til at skrive ansøgninger.

Foto: Theis Nielsen/Forsvarsgalleriet

”Vi vil ikke holde os tilbage,” siger Kurt Brantner. ”Vi kommer til at tage fat i alle de politiske organer, der skal til for at få det her igennem.”

Hvorfor er værnepligtige ikke berettiget til dagpenge?

- Indkomsten er for lav (krav om minimum 273.504 kr. de seneste tre år, (2025-niveau).
- Uddannelseslængden skal være mindst 18 måneder.

Slagmarken

af Niels Thomsen

Den moderne soldat skal være ekspert i alle former for elektronisk krigsførelse, men ekspertlønnen kniber det lidt med...